

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 300/06-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti JUDr. I. A., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. C. K., B., pre namietané porušenie jeho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 na neverejnom zasadnutí 4. januára 2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. I. A. podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 boli porušené.

2. Z r u š u j e rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 a v e c v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania JUDr. I. A. v sume 12 234 Sk (slovom dvanásťtisícdivestotridsaťštyri slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. C. K., B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti JUDr. I. A. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 300/06-29 z 21. septembra 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť JUDr. I. A., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. C. K., B., pre namietané porušenie jeho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie podľa čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozhodnutím Sociálnej poisťovne – ústredie (ďalej len „sociálna poisťovňa“) č. 480 527 7330 z 24. apríla 2003 bol sťažovateľovi od 27. mája 2003 v súlade s ustanovením § 21 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) priznaný starobný dôchodok v sume 8 697 Sk.

Sťažovateľ v sťažnosti poukázal na to, že rozhodnutím sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 mu bol od 22. augusta 2003 v súlade s ustanovením § 21

ods. 3, § 173i ods. 1 a § 96 ods. 4 zákona o sociálnom zabezpečení starobný dôchodok odňatý s odôvodnením, že: „*Sociálna poisťovňa – ústredie nárok na starobný dôchodok v súlade s § 173i odst. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 222/2003 Z. z. znovu posúdila podľa právnych predpisov účinných po 30. júni 2003.*“ V tejto súvislosti sťažovateľ namietal, že sociálna poisťovňa mu s prihliadnutím na ustanovenie § 21 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení v znení účinnom od 1. júla 2003 odňala priznaný starobný dôchodok, pretože neprihliadla na dobu jeho služobného pomeru, ktorý vykonával v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok.

Proti rozhodnutiu sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 podal sťažovateľ návrh na preskúmanie rozhodnutia súdom. Na základe toho Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 5 Sd 152/03 z 9. marca 2004 rozhodnutie sociálnej poisťovne potvrdil.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. decembra 2004 tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil.

Sťažovateľ vyjadril názor, že sociálna poisťovňa spôsobom, ktorým mu odňala priznaný starobný dôchodok, postupovala v rozpore s ustanovením § 126 zákona o sociálnom zabezpečení. Podľa jeho názoru táto dávka sociálneho zabezpečenia mu mohla byť odňatá len dvoma spôsobmi, a to rozhodnutím o odňatí dávky podľa ustanovenia § 96 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, prípadne preskúmaním rozhodnutia mimo odvolacieho konania podľa ustanovenia § 65 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“).

Sťažovateľ ďalej argumentoval nasledovne: „*Právoplatné pôvodné Rozhodnutie Sociálnej poisťovne – ústredie č. 480 527 7330 zo dňa 24. 04. 2003 bolo vydané v súlade so zákonnými normami platnými a účinnými v dobe jeho vydania a napadnuté rozhodnutie č. 480 527 7330 zo dňa 21. 07. 2003, ktorým bolo odňaté podľa zákona priznané právo má jednoznačne retroaktívne účinky... Princíp retroaktivity vo verejnom i súkromnom práve*

vychádza zo zásady, že kto konal s dôverou v určitý zákon, nemá byť v svojej dôvere sklamaný... Nový zákon nemôže meniť subjektívnu právnu situáciu. Ak by k tomu došlo, mal by retroaktívny účinok. Do minulosti sú však právne situácie individuálne nedotknuteľné“.

Sťažovateľ je zároveň toho názoru, že sociálna poisťovňa vydaním rozhodnutia z 21. júla 2003 porušila aj Občiansky zákonník v jeho ustanovení § 3 ods. 1, keď mu odňala dobromyseľne nadobudnuté právo. Napokon sťažovateľ uviedol, že: „*v dokazovaní v rámci súdneho konania neboli vykonané všetky dôkazy, ktoré by prispeli k objektívnemu posúdeniu veci...“*

Sťažovateľ v sťažnosti argumentoval aj nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 49/03, ktorý podľa jeho vyjadrenia riešil aj otázku právnej istoty a zákazu retroaktivity, ako aj nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 25/05, v ktorom podľa jeho názoru ústavný súd riešil otázku retroaktívneho pôsobenia právnej normy v sociálnom zabezpečení. Okrem uvedeného sťažovateľ poukázal aj na rozsudky najvyššieho súdu sp. zn. 4 So 141/2004 z 20. júla 2005 a sp. zn. 4 So 25/2005 z 11. apríla 2006, v ktorých podľa jeho udania najvyšší súd v obdobnej právnej veci iných účastníkov konania zmenil rozsudky krajského súdu tak, že rozhodnutia sociálnej poisťovne zrušil a veci jej vrátil na ďalšie konanie.

Na základe uvedeného dospel sťažovateľ k záveru, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004, ktorým potvrdil prvostupňové rozhodnutie týkajúce sa potvrdenia rozhodnutia sociálnej poisťovne o odňatí priznanej dávky sociálneho zabezpečenia, porušil jeho základné práva podľa čl. 39 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 porušil jeho základné práva podľa čl. 39 ods. 1 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, namietané rozhodnutie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň žiadal,

aby ústavný súd prikázal najvyššiemu súdu zaplatiť mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 23 593 Sk.

K podanej s'ťažnosti sa vyjadril predseda najvyššieho súdu, a to listom č. k. KP 8/06-53 z 1. decembra 2006, v ktorom uviedol: „V danej veci bol na konanie a rozhodnutie o návrhu navrhovateľa príslušný Najvyšší súd Slovenskej republiky ako najvyšší súdny orgán sústavy všeobecného súdnictva. Keďže vec patrila do právomoci iného súdu, ako súdu ústavného, nie je daná právomoc Ústavného súdu konať vo veci. Iný právny záver o jeho právomoci by znamenal, že Ústavný súd by konaním o ústavnej s'ťažnosti v skutočnosti nahradzoval zrušený inštitút s'ťažnosti pre porušenie zákona vo veciach, v ktorých všeobecný súd postupuje podľa ustanovení OSP. V konečnom dôsledku by konal ako súd štvrtej inštancie, čo ústava SR zrejme nesleduje... Naviac navrhovateľ nevyužil na ochranu svojich práv všetky dostupné právne prostriedky, keď proti rozsudku odvolacieho súdu nepodal dovolanie v zmysle § 237 OSP.“

Najvyšší súd pre prípad, ak by ústavný súd s'ťažnosť „neodmietol“, uviedol: „Pre odstránenie rozdielov v rozhodovacej činnosti súdov o uvedenej problematike, kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky schválilo na uverejnenie rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako súdu odvolacieho z 30. mája 2006, č. k. 1 Sdo 10/2005. Vyplýva z neho, že v prípade, ak v období od 1. júla 2002 do 30. júna 2003 Sociálna poisťovňa priznala starobný dôchodok príslušníkovi ozbrojeného zboru, ktorý vykonával profesionálnu službu v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok, môže postupom podľa § 173i zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov vylúčiť zhodnotenie doby služby v ozbrojených zboroch pre nárok na starobný alebo invalidný dôchodok, alebo dôchodok výsluhový v inom systéme dôchodkového poistenia len vtedy, ak účinky ich započítania pre dôchodkové účely zostanú zachované. V ďalšej rozhodovacej činnosti možno preto očakávať, že súdy budú zrejme rešpektovať uvedený názor dovolacieho súdu. Aj s prihliadnutím na uvedenú skutočnosť sa môže navrhovateľ domáhať u odporkyne spätného nového posúdenia jeho nárokov a môže sa domáhať vyplatenie dávky neprávom odopretej... S'ťažnosť navrhovateľa preto Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za nedôvodnú.“

V liste najvyšší súd zároveň vyjadril súhlas s tým, aby vec bola prejednaná bez nariadenia ústneho pojednávania.

Podaním z 20. decembra 2006 právna zástupkyňa sťažovateľa ústavnému súdu na základe jeho výzvy oznámila, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Keďže účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a ústavný súd dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, rozhodol na neverejnom zasadnutí.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj zo spisu najvyššieho súdu sp. zn. 3 So 74/2004 ústavný súd zistil nasledovné skutkové okolnosti, z ktorých pri svojom rozhodnutí v tejto veci vychádzal.

Rozhodnutím č. 480 527 7330 z 24. apríla 2003 sociálna poisťovňa priznala sťažovateľovi podľa ustanovenia § 21 zákona o sociálnom zabezpečení starobný dôchodok v sume 8 697 Sk mesačne, a to od 27. mája 2003.

Na základe rozhodnutia sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 bol sťažovateľovi podľa ustanovenia § 21 ods. 3, § 173i ods. 1 a § 96 ods. 4 zákona o sociálnom zabezpečení predtým priznaný starobný dôchodok odňatý, a to od 22. augusta 2003.

Proti rozhodnutiu sociálnej poisťovne z 21. júla 2003 podal sťažovateľ 13. augusta 2003 krajskému súdu návrh na jeho preskúmanie. Na základe toho krajský súd vyzval sociálnu poisťovňu na vydanie zmenového rozhodnutia, resp. na písomné stanovisko. V písomnom stanovisku z 22. augusta 2003 sociálna poisťovňa navrhla napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdiť.

Dňa 9. marca 2004 sa na krajskom súde uskutočnilo pojednávanie, na ktorom krajský súd vyhlásil rozsudok sp. zn. 5 Sd 152/03, ktorým rozhodnutie sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 potvrdil a sťažovateľovi nepriznal náhradu trov konania.

V rozsudku krajský súd konštatoval, že rozhodnutím sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 bol sťažovateľovi podľa § 21 ods. 3, § 173i ods. 1 a § 96 ods. 4 zákona o sociálnom zabezpečení odňatý starobný dôchodok od 22. augusta 2003 *„s odôvodnením, že podľa § 21 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení v znení účinnom od 1. júla 2003 sa policajtovi na nárok na starobný dôchodok neprihliadne na dobu profesionálnej služby, ak túto službu vykonával v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Vzhľadom na uvedené nebolo možné zohľadniť dobu profesionálnej služby od 3. 1. 1968 do 31. 12. 1991. Pretože bez uvedenej doby navrhovateľ získal len 15 rokov a 269 dní, t. j. nezískal aspoň 25 rokov zamestnania a z tohto dôvodu nesplnil jednu z podmienok nároku na starobný dôchodok, preto nárok na starobný dôchodok mu zanikol“*.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol aj argumenty sťažovateľa obsiahnuté v návrhu na preskúmanie rozhodnutia sociálnej poisťovne súdom. V tejto súvislosti konštatoval: *„Navrhovateľ podal návrh na preskúmanie tohto rozhodnutia. Žiadal napadnuté rozhodnutie zrušiť, pretože bolo podľa jeho názoru vydané v rozpore s dobrými mravmi, vydané v rozpore so zákonom z dôvodu, že dávka sociálneho zabezpečenia, ktorá mu bola priznaná právoplatným rozhodnutím odporkyne zo dňa 24. 4. 2003 nebola odňatá rozhodnutím o odňatí dávky podľa ust. § 96 ods. 1 zákona a teda priznaný nárok nezanikol ani nebol priznaný neprávom. Napadnutým rozhodnutím mu bolo odňaté priznané právo a toto rozhodnutie má jednoznačne retroaktívne účinky.“* Krajský súd zároveň uviedol, že sociálna poisťovňa vo svojom písomnom vyjadrení navrhla, aby krajský súd jej rozhodnutie ako správne potvrdil.

Na základe doplnenia dokazovania výsluchom účastníkov konania, preskúmaním napadnutého uznesenia a oboznámením sa s obsahom spisu sociálnej poisťovne dospel krajský súd k záveru, že návrh sťažovateľa nie je dôvodný.

Krajský súd v rozsudku okrem iného konštatoval, že sociálna poisťovňa pri odňatí skôr priznaného starobného dôchodku postupovala v súlade s právnymi predpismi upravujúcimi oblasť sociálneho zabezpečenia účinnými po 30. júni 2003. Na základe toho sťažovateľovi odňala starobný dôchodok z dôvodu, že ako bývalému policajtovi mu bola doba profesionálnej služby zhodnotená v priznanom výsluhovom dôchodku, pričom túto dobu nebolo možné započítať do doby potrebnej pre vznik nároku na starobný dôchodok. Keďže sťažovateľ tým nesplnil podmienku potrebnej doby zamestnania, starobný dôchodok mu bol rozhodnutím sociálnej poisťovne č. 480 527 7330 z 21. júla 2003 odňatý.

Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 21. apríla 2004 odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 tak, že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozsudku konštatoval, na základe akých právnych predpisov a akým spôsobom rozhodol v danej veci krajský súd, poukázal na argumentáciu sťažovateľa obsiahnutú v odvolaní a stručne uviedol aj vyjadrenie odporcu k dovolaniu sťažovateľa. Po preskúmaní napadnutého rozsudku, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, dospel najvyšší súd k záveru, že odvolaniu sťažovateľa nebolo možné vyhovieť.

Keďže o nároku sťažovateľa nebolo právoplatne rozhodnuté do 1. januára 2004, najvyšší súd konštatoval, že podľa ustanovenia § 259 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) bolo potrebné postupovať podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003.

Najvyšší súd ako súd odvolací argumentoval: „*K znovu preskúmaniu podmienok potrebných pre vznik nároku na starobný dôchodok u navrhovateľa pristúpil odporca po nadobudnutí účinnosti novely zákona č. 100/1988 Zb. a síce zákona č. 222/2003 Z. z., ktorý v článku II novelizoval aj § 21 ods. 3 a zaviedol tiež nový § 173i, podľa ktorého policajt, profesionálny vojak a vojak prípravnej služby, ktorí vykonávali profesionálnu službu v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok alebo ktorým bol priznaný*

invalidný výsluhový dôchodok a ktorým v období od 1. júla 2002 do 30. júna 2003 Sociálna poisťovňa priznala starobný dôchodok alebo pomerný starobný dôchodok, Sociálna poisťovňa rozhodne o nároku na starobný dôchodok alebo o nároku na pomerný starobný dôchodok podľa predpisov účinných po 30. júni 2003.“

Najvyšší súd zároveň uviedol, že na základe rozhodnutia sociálnej poisťovne z 24. apríla 2003 bol sťažovateľ poberateľom starobného dôchodku od 27. mája 2003, pričom podľa oznámenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra“) zo 16. júla 2003 sťažovateľ vykonával profesionálnu službu v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok. Na základe toho zistenia a v zmysle novely zákona o sociálnom zabezpečení bol následne rozhodnutím sociálnej poisťovne z 21. júla 2003 sťažovateľovi odňatý starobný dôchodok, pretože do doby zakladajúcej nárok na jeho priznanie sa nezapočítala doba jeho profesionálnej služby, ktorá naopak znamenala vznik nároku na výsluhový dôchodok. Keďže teda sťažovateľ nespĺnil jednu zo zákonných podmienok pre priznanie starobného dôchodku, a síce dobu zamestnania v trvaní 25 rokov, starobný dôchodok mu bol odňatý, pretože nárok na jeho priznanie mu zanikol.

Vo vzťahu k namietanému zákazu retroaktivity najvyšší súd uviedol: *„O retroaktivitu ktorú namieta navrhovateľ v odvolaní by sa jednalo v prípade, keby v dôsledku prijatej novely zákona odporca rozhodol o spätnom odňatí už vyplatených dávok, ktoré by potom musel navrhovateľ vrátiť, lebo podľa novšieho zákona nespĺňa podmienky na jeho vyplatenie“.*

Na základe uvedeného dospel najvyšší súd k záveru, že napadnuté rozhodnutie sociálnej poisťovne bolo vydané v súlade so zákonom o sociálnom zabezpečení, ako aj v súlade so zákonom č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V závere odôvodnenia svojho rozhodnutia najvyšší súd konštatoval: *„Navrhovateľov názor, že napadnuté rozhodnutie odporcu je v rozpore s čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky neobstojí, nakoľko tento článok sa vzťahuje len na trestné konanie vo vzťahu*

k trestnosti páchatel'ovho činu. Čo sa týka čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky, ten v ods. 1 hovorí o práve občana na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a v ods. 3 odkazuje na podrobnejšiu právnu úpravu, ktorá bude ustanovená v zákone. V tomto prípade správny orgán postupoval v súlade s príslušným zákonom.“

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 39 ods. 1 ústavy občania majú právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva

alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00).

Ústavný súd zistil, čo napokon vyplýva aj zo samotnej sťažnosti a jej príloh, že najvyšší súd v obdobnej právnej veci iného účastníka konania, zastúpeného sťažovateľom ako advokátom, a teda v rozsudku sp. zn. 4 So 141/2004 z 20. júla 2005 zmenil rozsudok krajského súdu tak, že napadnuté rozhodnutie sociálnej poisťovne zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Aj v danom prípade išlo o situáciu, keď sociálna poisťovňa podľa ustanovenia § 21 ods. 3, § 173i ods. 1 a § 96 ods. 4 zákona o sociálnom zabezpečení odňala účastníkovi konania starobný dôchodok. Svoje rozhodnutie aj v danom prípade odôvodnila tým, že nárok účastníka konania na starobný dôchodok v súlade s ustanovením § 173i ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení znovu posúdila podľa právnych predpisov účinných po 30. júni 2003, pričom poukázala na to, že účastník konania nesplnil jednu z podmienok pre priznanie starobného dôchodku, a síce dobu zamestnania v trvaní 25 rokov. V tejto súvislosti prihliadla na ustanovenie § 21 ods. 3 zákona o sociálnom zabezpečení účinné od 1. júla 2003, podľa ktorého sa policajtovi do doby zakladajúcej nárok na starobný dôchodok nezapočítava doba profesionálnej služby v rozsahu zakladajúcom nárok na výsluhový dôchodok.

Najvyšší súd v odôvodnení rozsudku sp. zn. 4 So 141/2004 z 20. júla 2005 okrem iného konštatoval: „*V ďalšom konaní odporkyňa trvanie nároku navrhovateľa na starobný dôchodok, resp. možnosť jeho odňatia posúdi aj z toho hľadiska, či uplatneniu postupu*

ustanovenému v § 173i ods. 1 zsz nebráni tak ustanovenie čl. VII ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (zák. č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov a najmä ustanovenia čl. 17 až 19 III. Časti Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach č. 128 (zák. č. 416/1991 Zb.) v spojení s článkom 30 Dohovoru, podľa ktorého vnútroštátne zákonodárstvo zabezpečí za predpísaných podmienok zachovanie nadobúdaných práv na príspevkové starobné, dôchodky“.

Ústavný súd konštatuje, že ako nezávislému súdnemu orgánu ochrany ústavnosti mu prislúcha kontrola dodržiavania ústavných princípov a ich správnej aplikácie v postupe a rozhodnutiach orgánov verejnej moci (v danom prípade všeobecného súdu). V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že nezasahuje do postupov a rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré spĺňajú atribúty zákonnosti a ústavnosti. Kontrola ústavného súdu sa obmedzuje len na posúdenie, či zo skutkových a právnych záverov všeobecného súdu nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by znamenala popretie ich účelu, podstaty a zmyslu. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly ústavného súdu, ale len za predpokladu, že sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň majú za následok porušenie základného práva alebo slobody. Avšak v prípade, ak ústavný súd zistí, že skutkové a právne závery všeobecného súdu obstoja v konfrontácii s ústavou, medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, či právnymi predpismi nižšej právnej sily, nemá dôvod doň zasahovať (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 77/05).

Vzhľadom na to, že oblasť sociálneho zabezpečenia je citlivou záležitosťou a významnou mierou ovplyvňuje kvalitu života každého občana Slovenskej republiky, je potrebné, aby súdy (v posudzovanom prípade najvyšší súd) pristupovali k riešeniu danej problematiky s náležitou starostlivosťou pri rešpektovaní princípu právnej istoty zakotveného v čl. 1 ods. 1 ústavy.

Na základe uvedeného sa ústavný súd domnieva, že závery najvyššieho súdu nie sú dostatočne odôvodnené, pretože súd sa v nich obmedzil len strohé konštatovanie o tom, že sociálna poisťovňa rozhodla v súlade s platnými právnymi predpismi. Zároveň najvyšší súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia nevysporiadal s konkrétnou námietkou sťažovateľa o tom, že rozhodnutie sociálnej poisťovne nebolo vydané v súlade so zákonom, keďže nebolo vydané podľa § 96 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení, respektíve, že nebolo preskúmané mimo odvolacieho konania podľa § 65 ods. 1 správneho poriadku. Z uvedeného dôvodu možno rozsudok najvyššieho súdu hodnotiť aj ako nepreskúmateľný.

Ústavný súd poukazuje aj na to, že najvyšší súd mal zohľadniť všetky okolnosti a špecifiká konkrétneho prípadu, mal vykonať dokazovanie za účelom zistenia skutkového stavu a vyvodenia správneho právneho záveru a v neposlednom rade bol povinný prihliadnuť aj na obsah medzinárodných zmlúv, ktoré v súlade s čl. 7 ods. 5 ústavy majú prednosť pred zákonmi.

S prihliadnutím na uvedené ústavný súd vyslovil, že najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 porušil základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Aj keď právne závery všeobecných súdov obsiahnuté v rozhodnutiach vo veci samej nemajú charakter precedensu, ktorý by ostatných sudcov rozhodujúcich v obdobných veciach zaväzoval rozhodnúť identicky, protichodné právne závery vyslovené v analogických prípadoch neprispievajú k naplneniu hlavného účelu princípu právnej istoty, ani k dôvere v spravodlivé súdne konanie (obdobne napr. IV. ÚS 49/06).

Ústavný súd konštatuje, že aj zistenie, že najvyšší súd v analogickej veci iného účastníka konania rozhodol odlišným spôsobom, ovplyvnilo jeho záver o porušení označených práv, pretože táto skutočnosť do istej miery spochybňuje objektivitu a elimináciu svojvôle súdneho rozhodovania.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal aj porušenie svojho základného práva na primerané hmotné zabezpečenie podľa čl. 39 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd v bode 1 výroku nálezu vyslovil, že rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom namietaný rozsudok zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. V rámci tohto konania bude podľa názoru ústavného súdu priestor na to, aby sa najvyšší súd sám (aj v súčinnosti s účastníkmi konania) vyrovnal s ochranou základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy, ktoré má hmotný charakter. Navyše v tomto konaní bude najvyšší súd viazaný záväzným právnym názorom ústavného súdu. Preto ústavný súd sťažnosti v časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 39 ods. 1 ústavy nevyhovel (bod 4 výroku nálezu), uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom (obdobne napr. III. ÚS 335/06).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s ustanovením § 56 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...) Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie označených práv rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 So 74/2004 z 23. septembra 2004, toto rozhodnutie zrušil (bod 2 výroku nálezu).

Najvyšší súd bude v danom prípade v súlade s ustanovením § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal priznať aj primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk z dôvodu straty právnej istoty v právny poriadok.

Podľa názoru ústavného súdu priznanie primeraného finančného zadost'učinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť zrušením rozhodnutia alebo opatrenia, resp. uvedením do pôvodného stavu (I. ÚS 15/02, III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06).

Vzhľadom na okolnosti uvedeného prípadu považoval ústavný súd za dostatočnú a účinnú nápravu výrok ústavného súdu deklarujúci porušenie základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj následné zrušenie rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorým došlo k porušeniu týchto práv, a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu ústavný súd aj tejto časti s'ťažnosti nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

S'ťažovateľ žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorej výšku vyčíslila právna zástupkyňa s'ťažovateľa v liste z 20. decembra 2006 sumou 23 593 Sk [dva úkony právnej služby (2 x 4 788 Sk) – prevzatie zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie ústavnej s'ťažnosti, doplnenie podania (1 x 2 501 Sk), doplnenie podania (3 x 2 879 Sk), zaslanie vyjadrenia (1 x 2 879 Sk)].

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania rozhodol v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

V tejto súvislosti ústavný súd vychádzal jednak z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), a to pri posudzovaní náhrady trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2004 vrátane režijného paušálu, ako aj z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“)

pri posudzovaní náhrady trov právneho zastúpenia za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2006 vrátane režijného paušálu.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Podľa ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. je základná sadzba tarifnej odmeny za jeden takýto úkon právnej služby jedna šestina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. a podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2003 bola 13 602 Sk a za prvý polrok 2005 16 381 Sk.

Podľa takto určených kritérií ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vrátane režijného paušálu vykonané v roku 2004 (príprava a prevzatie zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a podanie ústavnej sťažnosti) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2006 (podanie z 11. septembra 2006) v sume 12 234 Sk [(2 x 4 534 Sk) + (2 x 136 Sk) + 2 730 Sk + 164 Sk].

Na základe uvedeného a v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd uložil najvyššiemu súdu zaplatiť trovy konania sťažovateľa na účet jeho právnej zástupkyne v sume 12 234 Sk (bod 3 výroku nálezu). Ústavný súd zvyšnej časti návrhu na priznanie náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa nevyhovel.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. januára 2007